

čuje. V tem oziru je naredil dr. Tresić-Pavičić rekord. Izkazal se je tudi kot „pristnega globetrotterja, ko je kar z veliko žlico zajemal kilometre in milje“: tekoma dobrih treh mesecev — zimskih! — je prevozil svojih 20.000 kilometrov. Precej dalj časa je potreboval, da je izdal to knjigo: preko 25 mesecev. Bolje bi bilo obratno, da bi vsaj 25 mesecev spoznaval Ameriko na licu mesta. Potem bi bil podal hrvaškemu občinstvu boljše knjigo. Kakor si dr. Tresić-Pavičić predstavlja Ameriko, taka ta dežela ni niti približno niti „pridaljno“. Postavil se je na najbolj nesrečno stališče, s katerega presoja deželo in vse, kar je v njej, nekako na stališče evropskega gigerla. Komur že doma malokaj imponira, je Amerika naravnost pravi Eden za smešenje in preziranje itd. Z ozirom na to in pa na „poetsko svobodo“, katere se je posluževal v kaj nevarni meri pri tako prozajičnem predmetu kot je Amerika, se ni čuditi, ako je v tej knjigi nagromadenih toliko netočnosti, neresnic in nerodnosti, da bi bilo bolje, ako bi te knjige sploh nikdar ne bilo, da bi bilo treba napisati debelo knjigo, ako bi se jih hotelo vse navesti, osvetliti in popraviti. Samo dve tri v dokaz.

Skoro 12 000 km je prevozil pisatelj po ameriški zemlji; skoro dovolj prilike torej, da bi si ustanovil pravo sliko o ameriških železnicah. Ko pa človek čita o njegovih ameriških železnicah, bi skoro dvomil, ali je bil sploh kedaj v železničnem vozu. Vozil se je večinoma v „smokerju“, t. j. v vozu za kadivce, kakor se nahaja po — samo — eden pri vsakem vlakcu. Tamkaj je imel priliko opazovati za Evropeca v resnici pozornosti vredne pljuvalne zmognosti Amerikancev in iz tega izvirajočo nesnažnost. Po smokerju pa gre pisatelj sklepati, da so železniški vozovi nesnažni in zakajeni! Dalje mu ni po volji hitrost vlakov, ter trdi, da je glas o njihovi brzini — pretiran! Vožnja se mu zdi draga, četudi je — absolutno in relativno cenejša nego v Evropi itd. Ker je Amerika dežela neomejene svobode, je dr. T. P. šel in v Duluthu, Minn., zahteval na postaji nekaj takega, kar se imenuje v Evropi „Rundreisebillet“. V Ameriki! In za take daljave! Od tamkaj je hotel naravnost v državo Colorado — vzemite v roko zemljevid, da bolje razumete — v majhno rudarsko gnezdo Crested Butte, visoko gori v Skalnatem gorovju. Odtod preko Ogdena, Utah, v San Francisco, California, in odtod preko St. Louisa, Missouri, in nekih drugih krajev v Usburg, Pensilvania!! To je ravno tako kakor ako bi hotel na postaji v Zagrebu zahtevati vozni listek za progo: Zagreb, Kazan, Arhangelsk, Dunaj, Pariz, London, Rim. Pisatelj zabavljač seveda na ameriške železnice, pripoveduje, da se je ubogi uradnik mučil dve uri ter mu navsezadnje takega voznega listka — ni dal. V Evropi se sploh z njim niti menili ne bi.

Za svoje potovanje si je izbral najbolj neprimeren čas: januar, februar, marec. In tako vidi iz železniškega voza same puste in prazne pokrajine, kjer so v resnici poleti najbujnejša polja in prerije. Mesto Milwaukee, Wis., da navedemo eno primerico njegovega opazovanja, vidi kot „majhno nemško naselbino, ki je

vse skupaj ena sama pivovarna!“ In vendar šteje Milwaukee nad 350.000 prebivalcev z velikansko trgovino in industrijo. In podobna temeljitost in poznavanje prevladuje po celi knjigi!

O izdelovanju železa in jekla trdi pisatelj, da gledajo Američani samo na to, da ga naredijo kolikor mogoče veliko, da se pa prav nič ne brigajo za kakovost. Kje najde dokazov za take trditve, nam ni znano. Da čitatelj spričo tako velikih trditve ne pride do misli, da dr. Tresić-Pavičić ne pozna zgodovine razvoja jeklene in železne industrije v Ameriki, doprinese takoj sijajno prepričevalen dokaz: trdi namreč, da so Američani krivi — ruskega poraza pri Cušimi, ker so imeli Rusi od Amerikancev ali iz ameriškega železa zgrajene ladje, in so šle japonske kroglice kar skozi! Čemu pisatelj raje ne trdi, da so poslali Američani Rusom mesto železnih ladij papirnate!

Glede zamorcev in zamorskega vprašanja zavzema stališče jingovcev, pogreva bajke o napadih črncev na bele ženske, najde med zločinci največ črnih itd! Globok

SKULPTURE V ŠKOF. MUZEJU LJUBLJANSKEM (RUDOLPHINUM)

vtisk pa so nanj naredile zamorke. Predaleč bi zašli, kakor se vidi, ako bi še nadalje omenjali podrobnosti, in naj se tičejo popisa dežele ali mest, tovarnen ali rudnikov, muzejev, šol ali cerkva, politike ali verstva, temperenclerjev ali pijancev itd. itd. (Kar piše glede zadnjih o zdravniškem humbugu dr. Kelleya, naredi vtisk, da je prepisal oglas dotičnega podjetja ali pa je celo oglas sam.) Iz vsega pa se vidi, da pozna pisatelj Ameriko precej tako kakor — angleščino. O tej namreč prav po nepotrebnem večkrat pripoveduje, da je sicer ne zna govoriti, pač pa jo razume in čita. Kadarkoli pa napiše kaj angleškega, pokaže, da ne pozna niti izgovarjave, niti avtografije, niti slovnice (langwich, american itd.), da se mu na mah vidi, da ume angleščino toliko, kolikor se ji je priučil za časa svojega bivanja med Hrvati v Ameriki.

In podobnega je dovolj po celi knjigi, da, v preobilni, pesniški meri; vseeno pa pogrešamo ene besede, ene najlepših besedi in enega najiminitnejših izrazov